

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з наукової роботи
проф. О. Власенко

« 09 » 10 20 20 р.

Хірургія
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни з підготовки доктора філософії

на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 222 Медицина
(код і найменування спеціальності)

мова навчання українська, російська, англійська

Вінниця

20 20 рік

Робоча програма розроблена у відділі аспірантури і докторантури

Розробники програми: д.мед.н, проф. С.Д.Хіміч, д.мед.н., проф. М.Д.Желіба, д.мед.н., проф. В.О.Шапринський, д.мед.н., проф. О.Є.Каніковський, д.мед.н., проф. М.І.Покидько, д.мед.н.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

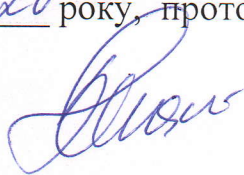
Завідувач кафедри внутрішньої хірургії ФПО ВНМУ ім. М.І.Пирогова, д.мед.н., професор Суходоля А.І.

Професор кафедри загальної хірургії ВНМУ ім. М.І.Пирогова, д.мед.н., професор Палій В.Г.

Обговорено на засіданні кафедри хірургії №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова та рекомендовано до затвердження , на центральній методичній раді

« 27 » 08 2020 року, протокол № 1

Завідувач кафедри хірургії №1

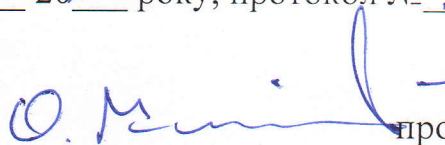

проф. В.О.Шапринський

Затверджено на методичній раді з хірургічних дисциплін

« 28 » 08 2020 року, протокол № 1

Голова методичної ради
з хірургічних дисциплін

проф. О.Є.Каніковський

Затверджено вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

« 08 » 10 2020 року, протокол № 4

Вчений секретар

(Серебреннікова О.А.)

ВСТУП

Програма підготовки докторів філософії складена на основі Закону України «Про вищу освіту» та відповідно до ПОРЯДКУ підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), Положення про підготовку докторів філософії та докторів наук ВНМУ імені М.І.Пирогова від 2016р.

Спеціальність «222 Медицина»

Спеціалізація «Хірургія»

Дана програма є частиною освітньої програми підготовки докторів філософії в рамках професійної спеціалізації, і розрахована на 10 кредитів, які засвоюються протягом 2 років.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засвоєння особливостей перебігу, сучасних методів діагностики та використання новітніх технологій при лікуванні людей з хірургічними захворюваннями.

Міждисциплінарні зв'язки: нормальна фізіологія, нормальна анатомія, патологічна анатомія, топографічна анатомія та оперативна хірургія, мікробіологія, внутрішні хвороби, акушерство та гінекологія, дитяча хірургія, ендокринологія, урологія, травматологія та ортопедія, анестезіологія та реанімація, онкологія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

1. Загальна хірургія.
2. Хірургічні хвороби.
3. Хірургія надзвичайних станів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «хірургія» є формування цілісного уявлення про будову й функціонування органів, систем та людського організму в цілому за наявності хірургічних захворювань, їх діагностика та сучасні методи лікування.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «хірургія» є формування системи знань професійних умінь та практичних навичок, що складають основу майбутньої професійної діяльності.

1.3. Аспіранти повинні:

знати: анатомію та фізіологію людини; анатомо-топографічні взаємозв'язки органів, варіанти мінливості, аномалії розвитку. Взаємозалежність і єдність структури і функції органів людини, особливо на тлі інших патологічних станів. Основні хірургічні захворювання, їх прояви, можливі види діагностичних прийомів, консервативні та оперативні методи лікування.

вміти: інтерпретувати результати клінічних інструментальних методів дослідження: рентгенографія, рентгеноскопія, комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія (МРТ, ЯМР), ультразвукове дослідження (УЗД), ендоскопія, лабораторні дані та інші; вирішувати стандартні, типові та ускладнені професійні задачі (в т.ч. тестові), що мають клінічне обґрунтування; вести хірургічних хворих, асистувати та виконувати самостійно оперативні втручання при найпоширеніших хірургічних захворюваннях.

мати поняття:

про сучасні методи діагностики та лікування із суміжних медичних дисциплін (зокрема з терапії, інфекційних хвороб, акушерства та гінекології тощо).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 300 години 10 кредитів ЄКТС.

Результати навчання

Програмні результати навчання (РН):

- РН1 Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації
- РН2 Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій
- РН3 Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення
- РН4 Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження
- РН5 Розробляти дизайн та план наукового дослідження
- РН6 Виконувати оригінальне наукове дослідження
- РН7 Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження. інформативність обраних показників
- РН8 Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності

- RH9 Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження
- RH10 Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство
- RH11 Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій
- RH12 Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері
- RH13 Організовувати освітній процес
- RH14 Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення
- RH15 Організовувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди)
- RH16 Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами
- RH17 Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Очікувані результати навчання з дисципліни:

1. Знати етіологію та патогенез основних хірургічних захворювань і ушкоджень, механізм виникнення основних клінічних симптомів та синдромів.
2. Вміти проводити діагностику та диференціальну діагностику у пацієнтів із хірургічними захворюваннями.
3. Розробити план лікування, знати показання та протипоказання основних класів фармакологічних засобів.
4. Оволодіти методами дослідження, необхідними для виконання наукової роботи за темою дисертації.
5. Вміти надати невідкладну допомогу при виникненні ургентних ситуацій.
6. Володіти принципами використання доказової медицини для вибору найкращих стратегій оперативного лікування пацієнтів із хірургічними захворюваннями.
7. Підготувати публікацію за темою наукової роботи у відповідності до сучасних вимог.
8. Представити результати наукової роботи на українських та міжнародних форумах.
9. Володіти основами методики викладання дисципліни «Хірургія», вміти провести заняття зі студентами-медиками у відповідності до існуючого навчального плану.
10. Підтримувати свій професійний рівень та комунікативні зв'язки із колегами на належному рівні.

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Практичні заняття	Самостійна робота	Практика	
						Медична	Педагогічна
Хірургія (2 рік)	1,3	150	5	45	45	30	30
Хірургія (3 рік)	2	150	5	45	45	30	30

Інформацій обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1.

Загальна хірургія. Етапи та види надання хірургічної допомоги в Україні та світі. Принципи доказової медицини. Новітні досягнення на терені асептики та антисептики. Кровотечі, сучасні методи зупинки кровотеч. Рани та рановий процес. Особливості перебігу ранового процесу у людей із суміжною патологією (цукровий діабет, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, ожиріння, полівалентна алергія). Переливання препаратів крові та кровозамінників. Хірургічна операція, перед- та післяопераційний період. Гострі та хронічні гнійні захворювання. Хірургічна специфічна і неспецифічна інфекція. Місце анаеробної інфекції в розвитку хірургічних захворювань. Сепсис. Антибіотикопрофілактика та антибіотикотерапія в хірургії.

Модуль 2.

Хірургічні хвороби. Захворювання щитоподібної залози. Гнійно-запальні захворювання шиї, медіастиніти. Захворювання стравоходу. Хірургічні захворювання органів грудної клітки. Грижі. Гострі та хронічні захворювання органів черевної порожнини, заочеревинного простору та прямої кишки. Захворювання вен та артерій. Онкологічні захворювання. Хірургічні захворювання у дітей.

Модуль 3.

Хірургія надзвичайних станів. Організаційні особливості надання хірургічної допомоги у надзвичайних ситуаціях. Бойова хірургічна травма. Вогнепальна та мінно-вибухова травма. Травматичний шок та травматична хвороба. Краш-синдром Політравма. Комбіновані ушкодження хірургічного профілю. Опіки та відмороження. Переломи та вивихи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Аспірантура			
	у тому числі			
	Мед практика	Педагогічна практика	Самостійна робота	Практичні заняття
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Загальні питання організації надання хірургічної допомоги. Хірургічна операція. Переливання препаратів крові та кровозамінників	5	5	5	5
Змістовий модуль 2. Ушкодження. Рани та рановий процес. Кровотечі. . Опіки та відмороження. Електротравма.	5	5	5	5
Змістовий модуль 3. Гнійні хірургічні захворювання. Хірургічна інфекція. Сепсис	5	5	5	5
Всього	15	15	15	15
Модуль 2				
Змістовий модуль 1 Захворювання ендокринної системи	2	2	5	5
Змістовий модуль 2 Гнійно-запальні захворювання шиї, медіастиніти. Захворювання стравоходу	5	5	10	10
Змістовий модуль 3 Хірургічні захворювання органів грудної клітки. Основи трансплантології	5	5	5	5

Змістовий модуль 4 Грижі. Гострі та хронічні захворювання органів черевної порожнини, заочеревинного простору та прямої кишки. Урологічні захворювання.	5	5	15	15
Змістовий модуль 5 Захворювання вен та артерій.	5	5	5	5
Змістовий модуль 6 Онкологічні захворювання.	5	5	10	10
Змістовий модуль 7. Хірургічні захворювання у дітей.	3	3	10	10
Всього	30	30	60	60
Модуль 3				
Змістовий модуль 1 Організаційні особливості надання хірургічної допомоги при надзвичайних станах.	5	5	5	5
Змістовий модуль 2 Бойова хірургічна травма. Вогнепальна та мінно-вибухова травма. Травматичний шок та травматична хвороба	5	5	5	5
Змістовий модуль 3 Краш-синдром Політравма. Комбіновані ушкодження хірургічного профілю Переломи та вивихи	5	5	5	5
Всього	15	15	15	15
Усього годин за дисципліну	60	60	90	90
Усього годин за дисципліну в цілому	300			

9. Індивідуальні завдання

Робота з літературою, інформаційними ресурсами. Написання реферату, доповідь на засіданнях наукових конференцій, підготовка наукових робіт, раціоналізаторських пропозицій, патентів.

10. Методи навчання

Практичні заняття, підсумкові заняття, семестрові модулі, лекції, керівництво НДРС. Медична (лабораторна) практика здійснюється під час роботи з хворими (лабораторії). Педагогічна практика здійснюється під час роботи на кафедрі.

Використання дистанційного навчання – з залученням аспірантів до міжнародновизнаних курсів та освітніх ресурсів.

11. Методи контролю

Поточний контроль, підсумковий контроль змістових модулів, підсумковий модульний (семестровий) контроль. Форма поточного контролю обирається науковим керівником, завідувачем кафедрою та керівником відділу аспірантури та клінічної ординатури. За умов успішного завершення курсу та досягнення мети й завдань навчання аспірант отримує сертифікат, у якому зазначено назву навчального курсу, перелік набутих навичок та умінь, а також рівень їх опанування.

12. Система оцінювання – оцінювання навчальної діяльності аспіранта здійснюється відповідно до вимог навчальної програми та інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності при кредитно-модульній системі організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (2005).

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти:

Форма контролю і система оцінювання відповідно до вимог програми дисципліни та інструкції прийнятої рішенням Вченої ради. Протокол №2 від 28.09. 2010 р.

Оцінка за модуль визначається, як сума оцінок поточної успішності (згідно шкали перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали), прийнятої рішенням Вченої ради ВНМУ. Протокол №2 від 28.09.2010р.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність аспіранта виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою.

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли аспірант знає зміст заняття та добре

його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться аспірантові на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні іспиту.

Згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова проводяться іспити.

1. Для всіх модулів окрім останнього бали за *Поточну успішність* та *Підсумковий модульний контроль* (ПМК) вносяться у відомості (відомість ПМК).
2. Останній ПМК є іспитом. Поточну успішність за останній модуль вноситься у відомість іспиту (Форма № Н - 5.03) без змін згідно 120-бальної системи (від 72 балів (оцінка 3) до 120 балів (оцінка 5)).
3. Іспит проводиться згідно розкладу екзаменаційної сесії.

Оцінка за іспит відповідає шкалі:

Оцінка «5» - 80-71 балів

Оцінка «4» - 70-61 балів

Оцінка «3» - 60-50 балів

4. Іспит приймає екзаменаційна комісія у складі: екзаменатор (за наказом), члени комісії та науковий керівник.
5. Отримані бали відповідають фіксованій шкалі оцінок:

Оцінка «5» - 200-180 балів

Оцінка «4» - 179,9-160 балів

Оцінка «3» - 159,9-122 балів

Іспит не є остаточною оцінкою за дисципліну. Остаточна оцінка за дисципліну (бали/ категорія/ традиційна оцінка) отримується після ранжування дисципліни в програмі «Контингент».

Максимальна кількість балів, що присвоюється аспірантам при засвоєнні предмету – 200 балів, у тому числі за поточну діяльність – 120 балів, за результатами іспиту – 80 балів.

Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів) для дисциплін, що закінчуються підсумковим модульним контролем (ПМК), прийнята рішенням Вченої ради ВНМУ протокол №2 від 28.09.10

Шкала оцінювання іспитів згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 р.: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для екзамену
180-200	A	відмінно
170-179,9	B	добре
160-169,9	C	
141-159,9	D	задовільно
122-140,99	E	
	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Тексти та конспекти лекцій

Методичні розробки для аспірантів з практичних занять

Збірник тестових завдань; електронний банк тестових завдань, банк тестових завдань на паперових носіях, ситуаційні завдання.

Навчальне обладнання, технічні засоби навчання. Інтернет. Використання відео- та фототеки. Навчальні муляжі. Комп'ютери.

14. Рекомендована література

Базова

1. Загальна хірургія (за ред. М.Д.Желіби, С.Д.Хіміча).- К.: «Медицина», 2010.- 448 с.
2. Загальна хірургія (за ред. С.Д.Хіміча, М.Д.Желіби). Вид. 3-тє- К.: «Медицина». 2018.- 608 с.
3. Я.С. Березницький, М.П. Захараш, В.Г. Мішалов, В. О.Шидловський Хірургія, Том I 2006 , Підручник 49,14 Д.А.
4. Я.С. Березницький, М.П. Захараш, В.Г. Мішалов Хірургія, Том II 2007 , Підручник . 628 с.
5. Загальна хірургія /за ред. Я.С.Березницького, М.П.Захараша, В.Г.Мішалова, В.О.Шидловського.- Вінниця, Нова книга.- 2018,344с.
6. Невідкладна хірургія за ред. Ковальчука Л.Я.-Тернопіль:Укрмедкнига, -2000, 288 С.

7. Военно-полевая хирургия. – Т.1,2, Русская версия. – МККК. - 2010
8. Півторак В.І. Кобзар О.Б., Шевчук Ю.Г. Короткий курс топографічної анатомії та оперативної хірургії.- Вінниця: Нова книга, 2015.- 224 с.
9. Шейко В.Д. Хирургия поврежденных при политравме мирного и военного времени.- Полтава: ООО «АСМИ», 2015.- 560 с.

Допоміжна

1. Общая хирургия: учебник / Н.Д.Желиба, С.Д.Химич, И.Д.Герич и др.:под ред. профессор Н.Д.Желибы, С.Д.Химича.-К.:ВСИ «Медицина», 2016.- 488 с.
2. Клінічна онкологія: Посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації та лікарів-інтернів/ Б.О.Болух, В.В.Петрушенко, А.А. Ткач та ін.: за ред. д.мед.н., проф. Б.О.Болуха.- Вінниця: ДП «ДКФ», 2012.-704 с.
3. Лекції з госпітальної хірургії в 3 томах. За редакцією професора В.Г. Мішалова. “Асканія”, Київ, 2008.
4. „Хірургія”, Підручник //М.П.Захараш, О.І.Пойда, М.Д.Кучер.-К.:Медицина, 2006.- 656с.
5. Хірургічні хвороби: Підручник/За ред.проф.П.Г.Кондратенка.-Х.:Факт,2006.-816с.
6. Невідкладна військова хірургія. Українське видання.- «Наутилус». – 2015 – 467 с.
7. Симптоми і синдроми в хірургії /за ред. Проф. І.Д.Герича, С.Д.Хіміча.- К.: ВСВ «Медицина».- 2016.- 304 с.
8. Радзіховський А.П., Бабенко В.І. Невідкладна хірургія органів черевної порожнини. Київ. “Фенікс”, 2002. – 319 С.
9. Хірургія дитячого віку / За ред.проф. В.І.Сушко.-К.Здоров'я.-2002.-704 с.
10. Щепотін І.Б., Ганул В.Л., Кліменко І.О. та ін. Онкологія: Підручник для ВНЗ.- К.:Книга плюс. –2006. – 496 с.
11. Кузин М.И. Хирургические болезни. М.: Медицина, 2004
12. Неотложная хирургия органов брюшной полости / Клиническое руководство / под редакцией П.Г. Кондратенко, В.И. Русина/ Донецк, Издательство Заславский 2013, 720с.
13. Grubnik V.V., Kovalchuk O.L. / Essential surgery: training supply.-Ternopil: TSMU, 2010. 544p.
14. Batton E., De Blienx P., Gisondi M., Nabel E. / Emergency medicine. 2008. 2312p.
15. Fisher S., Josef E. / Mastery of surgery, 5th ed. 2006, 1765p.
16. Герич І.Д., Іфтодій А.Г., Більцан О.В. Хірургічні ускладнення ін'єкційної наркоманії: проблеми та особливості лікування.- Львів-Чернівці:»Букрек».- 2015, 488 с.

17. Діагностика та лікування хворих з рецидивними гастродуоденальними кровотечами виразкової етіології /В.О.Шапринський, В.В.Петрушенко, О.А.Камінський, І.В.Павлик.- Вінниця, 2009.- 222 с.
18. Хіміч С.Д. Довідник хірурга.- Л.: «Здоров'я», 2011, 208 с.
19. Езофагогастродуоденальна ендоскопія (за ред. В.П.Польового, І.Л.Насташенка).- Чернівці: Медуніверситет, 2012.- 268 с.
20. Перитоніт – одвічна проблема (за ред. В.П.Польового, В.В.Бойка, Р.І.Сидорчука).- Чернівці: Медуніверситет, 2012.- 376с.
21. Івашук О.І., Морар І.К., Бодяка В.Ю. Роль внутрішньоочеревної гіпертензії в перебігу гострого деструктивного панкреатиту.- Чернівці: «Місто», 2014.- 172 с.
22. Кришень В.П., Трофімов М.В. Клініко-патогенетичне обґрунтування лікувальної тактики при шлунково-кишкових кровотечениях виразкового генезу.- Дніпропетровськ, 2013- 128 с.
23. Шальков Ю.Л. Кишечные швы и анастомозы.- Харьков: «Коллегиум», 192 с.

15. Інформаційні ресурси

1. www.meduniver.com
2. <http://www.innerbody.com/>
3. www.surgery.org.ua
4. www.surgery.com
5. www.ncbi.nih.gov/pubmed
6. http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20100402_297.htm

Тел. 067-96-22-339 – Хіміч С.Д.

E-mail: s-khimich@ukr.net